

AMERIKA, RUSKO A JAPONSKO.

Politika Spojených Států na Dálném Východě je ovládána dvěma činiteli: nutností naléztí důležité odbytíště pro jejich produkci a rasovou mystikou. Amerika objevila Tichý oceán teprve nedávno. Bylo třeba evropské války, průmyslového rozvoje, který po ní následoval v celém světě, bylo třeba všech těch překážek a neklidů, které vstaly ve starých státech evropských, aby Spojené Státy vlivem této nutnosti objevily veškeré své možnosti v Asii.

Americká činnost v oblasti Tichého oceánu.

President Theodor Roosevelt předpověděl však přece, že éra Tichého oceánu je zahájena a že s Atlantickým oceánem, tímto mrtvým mořem, které upadne tak rychle jako se to stalo s Mořem Středozezemním, je už vše skončeno. Tato předpovědní formule, vyznačující se přesným realismem, zelektrisovala energii stotřicetimilionového národa v plném rozvoji: ukázala mu neomezené pole k dobytí.

Prvním důsledkem toho byl úpadek Anglie na Dálném Východě. Nemohlo tam býti místa pro dva anglosaské národy oprávněné oba k tomu, aby si připisovaly panství nad asijskými moři. Aby si uchránila své obchodní postavení, vypracovala Velká Británie složitý program námořní a vojenský, týkající se celé oblasti Tichého oceánu. Mimo vybrané posice v Číně zajistila si námořní brány v Singapuru, v Australii a na ostrovech v Tichém oceáně. Zejména uzavřela velmi výhodnou přátelskou smlouvu s Japonskem, která ji zbavila ruského medvěda.

Během několika let všechna tato opatrnost ukázala se marnou. Dominia Kanada, Austrálie, Nový Zéland, respektující plně přísahu věrnosti britské koruně, byly svou zeměpisnou polohou přece přivedeny k zasahování do hospodářské oblasti Spojených Států. Japonská aliance padla, oslabujíc anglickou nadvládu.

Amerika vyšla z evropské války obohacena z obětí válčících států. Provedení Rooseveltova plánu vyžadovalo, aby byl zničen nejprve anglo-japonský blok. První odzbrojovací konference ve Washingtoně z roku 1922 posloužila za záminku; vítězství dolaru nad librou bylo pak prostředkem. Kapitálové omezení vnucené Japonsku odpoutalo tento stát od svého bývalého spojence, a z dřívější aliance zbyl jednomu spojenci pouze hořký hněv v srdci, druhému obava před ztrátou ovládnání světa. Čínský statut, oktrojovaný smlouvou devíti mocností, oslaboval rovněž Japonsko, neboť kladl konec jeho činnosti na asijské pevnině.

Spojené Státy ostatně vedly proti Japonsku ostrou kampaň, jejímž cílem mělo býti uskutečnění „bílého Tichého oceánu“, evangelia to amerického.

Žlutá otázka v Americe.

Zamyslíme-li se okamžik nad etnickým složením Spojených Států, musíme rozhodně pochopiti, že tato ohromná země je nucena za každou cenu chrániti celistvost své rasy a následkem toho klásti mez expansi přetopeného kotle asijského.

Během tří století přistěhovalectví jediné rozumná politika federalistická zabránila vytvoření se etnických skupin na americkém území a nadvlády některé jiné rasy než

anglosaské. Pozvolna vytvořil se takto pevný jednotný stát oním umělým způsobem, kterým jest zachování rasové čistoty v dobyté zemi. Nenávist k černochům a velké eugenické nadšení byly jediným a nejsilnějším pojátkem států, jež jinak k sobě nic nepoutalo.

Tento ideál rasové jednoty stojí velmi vysoko; o mnoho převyšuje prostou touhu po dosažení národní homogenity a chce dokázat, že existuje zvláštní americká morálka.

Ale lidé už jsou takoví, že nedosáhnou nikdy „pro“, leč spojí-li se „proti“; proto se postavil nad eugenismus odpor k jakémukoliv podezřelému vetření. Černoch nebyl téměř ve skutečnosti nebezpečným: Američané se nikdy neobávali politického vpádu černochů nebo toho, že zaplaví zemi: bojovali vždy pouze proti míšení mezi černochy a bělochy, jež se mohlo státi nebezpečným vlivem silné sexuality černochů.

Žlutá otázka vyvstala ostře v Kalifornii, v bohaté to zemi a poměrně málo zalidněné, která nepřekonatelně lákala přistěhovalce. Na počátku tohoto století Japonci se tam stěhovali zcela systematicky. Od stopadesáti tisíc Japonců, kteří se tam takto dostali, nebylo možno očekávati, že splynou s ostatní americkou rasou. Proto také Spojené Státy vzepřely se ostřeji proti tomuto ohrožení jejich rasové jednoty než proti možné konkurenci této žluté pracovní síly.

Do toho zasáhla ochranná opatření, která skončila roku 1906 zákazem přistěhovalectví z Asie a výpovědí ras, jež vláda nepřipouštěla k naturalisaci: k těmto náleželi i Japonci.

Spojené Státy proti Japonsku.

Národnostní psychosy jsou častým zjevem v Americe. Mají jen slabou intenzitu, když se týkají bodu společného různým prvkům, jež vytvořily americkou rasu: barvy kůže. Velká bílá křížová výprava ukázala se důležitější než politika. Ve skutečnosti sloužila k zakrytí cílů daleko prosaičtějších... Ale výsledkem konečným bylo, že Spojené Státy dosáhly toho, že byly považovány za zástupce zájmů bílé rasy v oblastech Tichého oceánu.

Nebezpečí, že se porušila rovnováha mocností ve prospěch jedné z nich, mělo přinést mnoho dalších komplikací. Amerika nejednala tak jako by byla zplnomocněna celou určitou skupinou států, jako by odvozovala svou moc od většiny, nýbrž na svůj vlastní účet.

Začala tedy pěstovati politiku ostře protijaponskou, jež dosáhla svého vrcholu za presidentství Hooverova a jež byla nejznamenitěji representována státním tajemníkem Stimsonem.

Amerika měla pouze jeden cíl — zničit Japonsko. Aníž bychom mluvili o oné nesmyslné agitaci, která skončila protijaponskými manifestacemi v západních městech, aniž bychom připomínali mohutnou tiskovou kampaň, na kterou mají Američané monopol a aniž bychom vzpomínali konečně uzavření dovozu hlavních japonských výrobků — elektrických svítilen, konserv atd. — pod záminkou dumpingů, můžeme konstatovati, že Spojené Státy vedou válku. Přesto, že se nevede vojenská a námořní válka, jež by byla nejistá, politická a hospodářská válka je v plném proudu, a to bez ohledů a bez forem.

Chápeme dnes, že technická a finanční pomoc, kterou Američané přinesli Sovětům, neměla své kořeny tak zcela jen v sympatii, kterou měla Amerika pro bolševickou revoluci, ani v tom, aby si zajistila vybrané odbytiště pro svůj vývoz, ale že hlav-

ním důvodem jejím byla touha dostati sověty na svou stranu a posílití stát, od něhož bylo lze mnoho očekávati, proti Japoncům.

V Číně silné obchodní pronikání, činnost zprostředkovatelů zboží, otevření dlouhodobých úvěrů, bezplatné dodání více než stopadesáti letadel a spojená s tím vznešená půjčka leteckého mužstva, to vše mělo přiměti Číňany k nadšení pro Ameriku. Avšak srdce Nebešťanů může pociťovati v určitém okamžiku pouze jedinou lásku a obrátilo se proti všem ostatním barbarům, počítajíc mezi ně i Rusy a ještě více jejich rasové bratry, jejichž anekční plány bylo jim lze snadno odhaliti.

V jednom okamžiku už se zdálo, že se Japonsko pustí do války. Dodávka zbraní mohla vyzbrojiti čínskou armádu o dvou milionech lidí: to znamenalo určité vojenské i hospodářské oslabení Japonska. Ale ještě více než japonské vítězství v Šanghaji, vnitřní rozdělení Číny zabránilo republice sjednotiti se proti císařství vycházejícího slunce! Takto upozorněno Japonsko se sklonilo, věnujíc nadále veškeré svoje úsilí jediné Manžusku.

Sblížení americko-sovětské.

Zvolení presidenta Franklina Roosevelta činí dojem, že Amerika a následkem toho i Čína budou orientovány novým směrem. Čína se již necítí tak silně podporována Amerikou a v svých požadavcích je umírněnější. K tomu ještě je každým dnem více desorganisována. Vidí Rusko, jak daleko toho, aby se postavilo proti Japonsku, dovede si představití úpravu jejich společných akcí. Proto nemá nic rychlejšího na práci než znovu roznítiti požár, obracejíc se rovněž k Moskvě. Doufá, že tentokrát bílé mocnosti budou jednati v její prospěch. Aspoň Lyttonova zpráva umožnila jí tuto naději . . .

Přirozeně ve Spojených Státech se mluví o tom, aby se přikročilo k ještě většímu sbližení se sověty, kteří následkem žádostí se všech stran se stanou rozhodným gramem na asijské váze. Zdá se, že budou zřízeny takové způsoby úvěru, aby byly usnadněny obchodní výměny. Máme-li býti přesnými, musíme přičísti tento náhlý obrat na vrub obavám, jež podněcuje ruský petrolej a na vrub odbytišti, jež socialistické sovětské republiky znamenají pro americké zboží.

Avšak Američané, representanti bělochů v Asii, spáchali omyly, jež se dnes už nedají napravit. Urazili japonskou pýchu, začali se v Číně zbavovat konkurentů, což dnes dospělo ke všeobecné nenávisti cizinců. Čínské vládě dali sílu, které si nezasluhovala. Sobecká politika se nepraktikuje nadarmo.

Ačkoliv se to zdá býti paradoxní, následkem čínsko-japonského konfliktu, v němž pouze vyvrcholily patnáctileté třenice, nenávist, bojkot a krvavé srážky, je přece jenom pravda, že v hloubi žluté duše je zakořeněno tajné spolčení proti bělochům. Aspoň jednou americká jednoduchost má pravdu, když odhaluje tajnou úmluvu žlutých proti bílým.

Zapomíná dodati, že za to nese do značné míry zodpovědnost. Zastupujíc bílou rasu, která před jistou dobou měla v ruce všechny mravní trumfy, dosáhla toho, že tato rasa byla na Dálném Východě úplně diskreditována. Jednajíc jediné ve svůj vlastní prospěch, americká politika vytvořila úžasný zmatek, z kterého, abychom zůstali jasnými, vyzvedneme pouze hlavní linie.

Rusko, středoasijská mocnost.

Rusko by nemohlo hráti velkou úlohu v asijské politice, kdyby se nedotýkalo v neurčité délce čínských hranic a kdyby nemělo přístavů v mořích dálného východu. Již

je tomu však sto let, co se dovedlo státi jakýmsi pojítkem mezi Evropou a Asií a to takovým způsobem, že bychom nemohli dnes řešiti otázku Tichého oceánu, aniž bychom přibrali na pomoc ruský faktor.

Cesta přes Rusko je stále ještě nejkratší cestou z Evropy do Číny a do Japonska. Za celé století získalo si takové posice v Manžusku, že je nemůžeme více zanedbávati. Konečně v posledních desíti letech vykonávalo tak velký politický vliv, že se stalo mnohem důležitějším v řešení konfliktů na dálném východě než Anglie nebo Spojené Státy.

Za časů manžuských císařů, nebylo nikdy přesně vymezených hranic mezi Sibiří a třemi východními provinciemi. Kočovníci tam chovali dobytek a lovci prováděli čilý obchod kožešinami. Nájemní koncese poloostrova Liao Tung z roku 1896, normální to následek čínsko-ruské aliance, která byla uzavřena tři léta před tím, dovolila carské vládě rozšířiti říši na východ a dosáhnouti tak výpadu k moři stále volnému.

Rusko-čínská dráha (postavená, připomeňme si to, za francouzské peníze) umožnila rozvoj přístavů ve Vladivostoku a v New Chang a zřízení vojenské základny v Port-Arthuru. Ohromné lesy u Yalu, představující dvacet milionů kubických metrů prodejného dřeva, staly se předmětem výnosných obchodů, ale také několika ohromných podvodů, do kterých byl zapleten petrohradský dvůr. Zodpovědnost za rusko-japonskou válku z roku 1905 možno přičísti lesnímu podniku dobrodruha Alexejeva Bezobrazova.

Když pak obdrželi koncesi Liao Tungu Japonci, ustoupili Rusové k řece Sungari na sever. Tehdy bylo vidět, co může zmoci národ schopný organizace. Nejdříve přišlo využitkování drah japonskou společností South Manchurian Railway, která připojila k svému hlavnímu podnikání spoustu vedlejších podniků: plavbu, přístavy, plyn, elektriku, pitnou vodu, doky a skladiště, uhlí a rašelinu, ocelárny, chemické továrny a dokonce i průmysl hotelový. Více než 6 miliard franků bylo takto zpotřebováno a tyto byly upsány výhradně Japonci, jelikož čínská vláda odmítla upsati polovinu, která jí byla rezervována.

Zatím co se v Charbinu Rusové omezili jen na využitkování čínsko-ruské dráhy a na malý obchod, Japonci šířili na jejich úseku dílo velkého rozsahu. V zemědělství stoupla produkce v patnácti letech o celou polovinu. Stádo dobytka čítalo více než čtyři miliony hlav. Více než dvě miliardy byly obětovány na školy, nemocnice, knihovny, pokusné farmy a jiné instituce: zeměpisný ústav, hygienické laboratoře atd. Nemůžeme přirovnati toto úsilí s ničím jiným než tím úsilím, které vyvinula Francie v Maroku. Je však tím více záslužné, že se zde jednalo o Číňany, kteří sice přijímají pokrok, ale neponechávají si jej a čekají jen na příležitost, aby se mohli vrátit k svému staletému primitivismu.

Proto také, nehledě k politickým úvahám, se Rusové nikterak nevzpírali, když Japonci vstoupili do Charbinu a tlačili se na Nonni až k Cicikaru. Věděli, že tito přinášejí rigorosní pořádek a Slované znají oceniti jeho přednosti tam, kde se nemohou sami dostat k obyvatelstvu zcela anarchickému. To vysvětluje zdvořilé chování sovětů, kteří uznali, že si nemohou dělati žádné nároky na Manžusko.

Bolševismus, kvas Číny.

Jestliže se sověti ukázali zdrženlivými v této otázce, získali naproti tomu to, že mohou býti pokládáni za velkou asijskou mocnost. Jejich politická akce bude skutečně rozhodná v historii žlutého vývoje.

Tato akce umožnila roku 1925 revolucionářské jižní Číně vyhráti nad demokratickým parlamentarismem severu. Takto favorisovaná strana však nemeškala a obrátila se proti Rusům: bez jakéhokoliv studu Čankajšek, bývalý rudý generál, se prohlásil proti bolševismu.

Moskva se tedy obrátila na ty čínské provincie, které by byly schopny postaviti se proti centrální moci v Nankinu. Bolševismus nadchl tyto chudé masy: nejpříznivější terén byl nalezen v jižní Číně. Není třeba se vrátiti k bídě: jakákoliv doktrina by byla přijata se zadostiučiněním, jen kdyby oddálila znovu se rodící zla.

Komunistická akce však znamenala ve skutečnosti více než jednoduché materiální zlepšení. Měla závratnou psychologickou aktivitu. Slibovala chudákovi, že bude roven bohatému a lichotila tak více jeho pýše než jeho chutím. Ujistila intelektuála, že bude moci vésti samostatně národní záležitosti, jsa při nejmenším rovnocenný bělochovi. Bolševismus uměl využití lidských chutí, pracoval, aby snížil morální smysl Číňanův, který byl již tak dost malý. Dovedl konečně označiti k potrestání autora všeho zla, Barbara.

Dovedl tak vzbuditi mystiku založenou na nenávisti k cizincům, která byla již u Číňanů rozšířená. Právo národů na sebeurčení nalezlo nepředvídaný ohlas. Osvoboditi se! Osvoboditi se z područenství. byt i dobrého, osvoboditi se za každou cenu, i za cenu nejstrašnějších sociálních katastrof — takové bylo heslo.

Tento úspěch nebyl by tak úplný, kdyby se moskevští delegáti nebyli hlásili za Asiaty, šíříce heslo Asie Asiatům. Dovedli se tak skvěle přizpůsobiti čínské mentalitě, která nezná Lenina ani Karla Marxe, ale stará se o hmotné štěstí ihned přístupné, jest nervosní a plna domněnek, hlásá nevykořenitelné zvyky, má zvláštní smysl pro majetek a lásku k penězům.

Jestliže je k účelům vnitropolitickým bolševismus prohlašován Nankinem za zločin proti státu, tato posice není definitivní: o tom svědčí ústupky právě učiněné Moskvě. V intervalu sedmi let kantonští volají Rusy, aby mohli zvítězit nad svými protivníky a opouštějí je, když velké mocnosti uznaly oficiálně centrální vládu, dále se táž strana obrací k Americe, aby se zbavila Rusů, kteří se jí stali nepohodlnými, když Japonci začali hrozit. Zítřek obnoví znovu ruský vliv. Již se proslýchá, že Nankin uzná neodvislost Mongolska.

V této provincii dělali Rusové totéž, co Japonci v Manžusku, ovšem s menším hospodářským úspěchem. Nankin se snadno vzdává za postoupení určitých výhod něčeho, co mu již dávno nepatří.

Bolševismus v Japonsku.

Poněvadž Japonsko se zdálo býti posledním udržovatelem pořádku na dálném východě, vrhla se Moskva na císařství vycházejícího slunce. Zlato tu působilo možná méně než v Číně, ale psychologický argument byl i zde stejně dobře uplatněn. Bolševickým propagandistům pomáhala jednak nespokojenost vzdělců, kterých je nadbytek, jednak drahota životních potřeb, špatná sklizeň a z ní vycházející bída, opuštění libry jako měnového základu, zkrátka všechna zla, o kterých jsme se již dříve zmínili. Městské obyvatelstvo se tak stalo revolučním elementem, ačkoliv bylo zdržováno přísnou policií. Přesto však mělo vliv na zahraniční politiku. Tomu, kdo zná Japonce, je známo, že každé vnitřní rozjitrění zmizí, jakmile se objeví společný nepřítel. Militaristická politika, čistě protikapitalistická, nalézá pravděpodobně ospravedlnění v nutnosti čeliti tříd-

nímu boji, který by zajisté rozvrátil Japonsko, kdyby se nechal vyvíjet, aniž by mu byla zjednána protiváha. Moskva zaznamenala v jednom okamžiku několik úspěchů u měšťáků. Vznikly dělnické nepokoje, ba i velice živé vření intelektuálů. Zde se komunistická strana opírala o ješitnost Asiatů, kteří se chtějí vyrovnati cizině, o jejich hlta-
vost po novinkách a jejich dětinský sklon k upoutání pozornosti na sebe. Ale více než toto, dovedla komunistická strana využít pokoření bílého ostrakismu.

Po tomto se Japonsko vymanilo z područí Moskvy. Existuje sice ještě lidové vření, ale to je nacionální a ostře zamítá každé zasahování ciziny do vnitřních záležitostí. Po periodě napětí vyvolaného nepokoji v Manžusku, přišla doba oddechu: Sověti si vzpomněli na postavení, plné příznivé naděje, které zaujali japonští generálové k potrestání, které uložili Rusové roku 1929 vojsku Čansolinově.

Velké obklíčení Indie.

Na obzoru je nová politika, v které budou Rusové hrát velkou úlohu. Zdá se, že se zde dotýkáme nebezpečí války: nastane doba aliancí a bloků. Čína, jejíž podrobení není konečným cílem, je zralá, aby mohla sekundovat jednak revolucionářským záměrům ruským, jednak japonskému imperialismu.

Všichni známe japonské přání kontrolovat Asii jakožto uzavřený celek. Amerika, která by případně povolila, i k újmě amerického obchodu, aby Japonci zabrali Manžusko (ovšem s podmínkou, že se tam usadí), nemůže dovoliti, aby se tito tlačili dále na jih. Rusové v tom nevidí prozatím žádné nebezpečí, jestliže se tu Japonci budou zabývat pouze činnostmi organizační. Uvolují se dokonce zřící se jakékoliv komunistické propagandy v Japonsku a v Manžusku a nechávají císařství vycházejícího slunce sledovati jeho imperialistické cíle, zajistiti mu bezpečnost neutrality na kontinentě, dodati mu chybějící suroviny.

Tolik dobré vůle by mohlo překvapiti, kdyby sověti nežádali naopak volnost pro své akce ve střední Asii. A tu znovu vidíme, že Čína není cílem, nýbrž prostředkem.

Brzy uzavřeme okruh a najdeme jeho počátek: konflikt mezi medvědem a velrybou. Přes všechny obchodní smlouvy a pakty o neútočení sovětské Rusko sleduje jediný cíl: rozšířiti po celém světě sociální revoluci. Jestliže kapitalistické národy mohou chápati nebezpečí z toho plynoucí, nesmíme se diviti sovětům, že jsou tak rigorosně logičtí v svých doktrínách.

Rusové zpozorovali, že se dopustili velkého omylu, chtějíce příliš brzy rozšiřovati po celém světě své revolucionářské myšlenky, zatím co tyto myšlenky byly ještě speciálně ruskými. Je třeba zasáhnouti kapitalistické národy v tom, co jim umožňuje zdolávat hospodářské krise, povstale z nadvýroby nebo z malé spotřeby: jejich vývoz na dálný východ. Odtud ta intenzivní akce v Asii.

Sovětské Rusko nemůže vypuditi svými prostředky národy „ochránce“. Proto také oslabují jejich vliv tím, že pomáhají asijským národům osvoboditi se z područí bělochů. V tomto směru Japonsko je dobrovolným spojencem. Nezáleží na tom, že má své vlastní cíle: tyto pomáhají sovětům v jejich bezprostředních záměrech.

Ale sovětské Rusko nechce podnikati pouze nějakou pasivní akci desorganisační: chce jednat. Za tím účelem postupně sestupuje od Mongolska k jihu přes středoasijské stepi. Celé severní Mongolsko, neodvislá sovětská republika, jest ve skutečnosti pohotovo sloužiti Moskvě. Cílem tohoto ruského postupu k jihu je především Si-Kiang, čínský Turkestan, který jest již mateřskou buňkou čínského komunismu, a konečně je to Indie.

Indie je svírána do té míry, že Angličané pomáhají Dalaj Lamovi, nynějšímu vládci Tibetu, pozvednouti zbraně proti sestupujícím Mongolům. Již bylo bojováno ve střední Asii a bude se znovu bojovati příští jaro. Persie je silně zpracovávána sověty: výpověď petrolejových smluv je známkou protianglického smýšlení, které tu vládne. Turecko jest spřáteleno v Moskvou; Afganistan jest rovněž cílem sovětů. Postupné obklíčení anglické Indie je na obzoru a skuteční se drahou, která má spojovati afganistanskou hranici s čínským Turkestanem.

A japonská participace, jak technická tak i finanční na této železnici, je zajištěna. Jaký to výmluvný důkaz dohody nebo dokonce snad aliance určené k upevnění aktivních sil a k jejich vzájemnému respektování.

Ale také jaké to naučení evropským a americkým bělochům!

Obchodní konflikt mezi Evropou a Japonskem.

Nejdůležitějším z nových zjevů, které zasáhly do hospodářské situace světa během posledních let — nehledíme-li přirozeně k všeobecné krizi — jest opravdu jedinečný vzrůst japonského obchodu. Od období, které předcházelo válce až do roku 1932, množství zboží, vyvezeného z Japonska se zdvojnásobilo. Rok 1933 doznal ještě pronikavějšího zvýšení. Vývoz se zvýšil přibližně o 30% během tohoto jediného roku.

Důsledkem tohoto zjevu byl hluboký zmatek na většině hlavních trhů světových. Zdá se, jakoby obchod se stěhoval z průmyslových středisek evropských do japonských měst. Japonské obyvatelstvo, vzrůstající ročně přibližně o jeden milion, jest stále více zaměstnáváno v průmyslech, které zásobují vývoz, zatím co dělníci z Anglie, z průmyslových krajín francouzských, z Německa, Itálie, Belgie, Holandska a z jiných zemí ztrácejí svá zaměstnání v té míře, jak západní průmysl ztrácí své trhy.

Zvláště bavlněný průmysl zaznamenal těžkou ránu. Během posledních sedmi roků anglický vývoz bavlněných výrobků klesl zcela přesně na polovinu; export ostatních zemí se zmenšil ve stejném poměru; ale vývoz Japonska se zvýšil o plných 50%. V Japonsku nastalo toto zvýšení téměř celé během roků 1932 a 1933. V Lancashirském distriktu téměř polovina bavlněných přádelen zastavilo práci a 40% dělníků tohoto průmyslu jest bez zaměstnání. Velký počet z nich nepracuje již přes rok a někteří z nich dokonce dva roky.

V říjnu posledního roku zasedala v Mulhouse v Alsasku Mezinárodní Federace bavlněného průmyslu a problém japonské rivality byl hlavním předmětem celého jednání. Mluvčí všech zastoupených národů — vyjma přirozeně Japonska — vyjádřili své vážné obavy. Není pochyby, že ve zmatených hospodářských poměrech dnešní doby jest tato otázka jedním z hlavních důvodů a na samém počátku desorganisaace.

Velmi často se vyskytuje názor, že průmyslový úspěch Japonska jest způsoben prostě nízkými mzdami a dlouhou pracovní dobou japonských dělníků a v důsledku toho snížením cen výrobního nákladu. To jest omyl. Nízké mzdy a dlouhá pracovní doba jest jen jednou částí celého problému, ovšem částí velmi důležitou, ale existují ještě jiné elementy, které nemají menší důležitost. Průmyslová zařízení Japonska jsou povětšinou zcela nová, jejich výrobní metody jsou moderní, jejich vědecká badání jsou rozsáhlá a účinná, jejich vybavení jest velmi dokonalé. Velmi značné zisky, uskutečněné v posledních letech, investovali Japonci do moderních a dokonalých zařízení strojních. Průmyslové kraje Evropy jsou mnohem starší a někdy se těžko přizpůsobují novým me-

točám. Trpí nedostatkem kapitálů v důsledku stálých deficitů v posledních letech a v důsledku měnového kolísání, takže se nemohly modernisovati ani kdyby chtěly. Japonci v mnohých obchodních odvětvích zaznamenali pro okamžik velmi značné technické výhody nad evropským obchodem.

Sledujme dále bavlnářský průmysl: zavedení automatických strojů, obsluhovaných lacinou ženskou silou pracovní, snížil ve velké míře výrobní náklady. Obsáhlá šetření ukazují, že v Japonsku množství tkaných výrobků, vyrobené dělníky, se zdvojnásobilo během šesti roků, od roku 1926 ro roku 1932.

Co se týče množství japonského zboží, existují přirozeně stupňovité rozdíly. Ale kvalita japonských výrobků si vůbec nezádá s podobnými výrobky evropskými. V každém případě japonské výrobky vyhovovaly spotřebitelům do značné míry ve všech částech světa, neboť sta a sta milionů lidí bylo nuceno v důsledku krise používatí předmětů horší jakosti, nežli dříve.

Velmi vyspělá organizace některých odvětví japonského průmyslu jest rovněž velmi důležitým faktorem. Kontrola velkých obchodních záležitostí jest svěřena malému počtu lidí. Bavlna nám zde poskytuje pozoruhodný příklad. Celý tento průmysl jest organizován v „Bavlnářské japonské Federaci“. Půl tuctu firem ovládá situaci; sjednocují se pro nákup surovin za vhodných podmínek; jejich spolupráce umožnila zlepšení výrobních metod; vysílají velmi zkušené prodavače, kteří představují celek korporace, aby otevřeli nová odbytiště a prohlubovali stará.

Rivalitu mezi Japonskem a evropským průmyslem možno srovnati s účinkem, který vydá špatně vycvičená milice za vedení málo schopných důstojníků proti dobře vycvičenému a vyzbrojenému vojsku za vedení toho nejohroženějšího štábu.

V Rusku existuje podobná organizace jako v Japonsku, ale v tomto případě výhody společného postupu jsou brzděny tou skutečností, že průmysl jest pod kontrolou politické strany a že schází hybná síla soukromého podnikání.

V této konkurenci, beztak již dosti tvrdé, škodí si vědomě evropské státy samy, neboť zvyšují uměle životní míru svých vlastních dělníků a tím i zvyšují výrobní náklad svých výrobků. Japonsko má určitou hospodářskou výhodu již v tom, že základem výživy jeho obyvatelstva jest rýže, která jest mnohem lacinější nežli obilí, základ výživy v Evropě. Ale mnoho západních států pod vlivem úzkoprsého hospodářského nacionalismu nutí své zemědělce, aby pěstovali obilí místo jiných poživatin a zvyšují cenu obilí pomocí nesmírných dovozních cel a přísného kontingentování. Výsledkem toho jest, že cena obilí ve Francii, Německu a v Itálii jest dvojnásobkem světové ceny, té ceny, za kterou jest možno nakoupiti obilí v zemích, které mohou prodávati lacino, jako Kanada nebo Argentina. Buď tedy životní míra jest vyšší a v důsledku toho musejí býti i vyšší mzdy, anebo životní pohodlí se sníží, což zase vykonává vliv na pracovní výkonnost dělníka. Výrobní náklad stoupá a prodejní cena vyrobených předmětů stoupá rovněž. Japonsko získává ve všech směrech a nakonec evropští dělníci jsou bez práce.

Japonský úspěch má ještě jinou příčinu. Jest to znehodnocení japonské měny. V dnešním hospodářském životě jest to často důležitější faktor, nežli celní tarify a kontingenty. V roce 1932 dostal japonský export veliký impuls opuštěním zlatého standardu. Veliké množství surové bavlny bylo nakoupeno předem v cizině, zatím co japonský yen měl ještě svou plnou hodnotu. Výrobky, vyhotovené z této bavlny, byly prodávány pro export až po třetinovém znehodnocení yenu. Japonští obchodníci mohli snížit své ceny o jednu třetinu na cizích trzích, přesto, že obdrželi tutéž sumu peněz v ja-

ponské měně. Kromě toho Japonci subvencují své plavební společnosti, takže dopravní náklad jejich výrobků jest uměle snižován a jest mnohem nižší nežli jejich anglických a jiných konkurentů.

Často se stěžuje na napodobování továrních známek a chráněných modelů, na nesprávné označování japonského zboží, jakoby pocházelo ze zemí, kde nákupci měli zvyk se zásobovati.

Nutno loyálně studovati situaci takto vytvořenou a dobře odlišiti oprávněné stížnosti od stížností zdánlivých. Žádný národ si nesmí stěžovati, jestliže jest poražen v obchodním životě lepší organisací svého konkurenta, jeho větší energií a výkonností. Ale každý národ jest oprávněn se hájiti, jestliže jeho porážka jest způsobena úmyslným měnovým znehodnocením svého konkurenta, subvencemi z veřejných fondů, napodobením a falšováním továrních známek a modelů. Jest rovněž oprávněn protestovati a se hájiti, jestliže dělnická třída soutěžícího národa jest stlačována na nižší životní úroveň a jestliže v důsledku toho úspěch konkurenta znamená, že stále větší počet dělníků nalezne práci pouze za těchto nízkých podmínek a že se bude stále zmenšovati počet těch, kteří žijí na vyšší úrovni. Kdyby podobná snaha se rozšířila na celou zeměkouli, bylo by to rozhodně na škodu celému lidstvu.

Kde můžeme tedy hledati řešení za těchto podmínek?

V prvé řadě evropské státy musí přinésti organisaci a technice svých průmyslů ta největší zdokonalení. Nesmí zvyšovati bez naprosté nutnosti ceny životních potřeb svého obyvatelstva používáním ochrannářského systému, to znamená celními tarify a kontingenty. Jest naprosto nezbytno, aby jejich výrobní ceny byly sníženy na takovou úroveň, která by umožnila rozumnou konkurenci. Průběhem času impuls, daný japonskému exportu znehodnocením yenu, — a tento druh impulsu jest vždy jen dočasné účinnosti — zmírní své účinky. Cena dovážených surovin již v této zemi značně stoupá a vnitřní ceny rovněž budou postupně stoupati.

Musí býti všude učiněno úsilí, aby byl zrušen systém subvencování průmyslu a zvláště paroplavebních společností. Všechny subvencované výrobky a služby měly by býti pokutovány všemi ostatními zeměmi kompenzačními opatřeními. Ohledně falšování továrních známek jakonská vláda sama předložila návrh zákona, který podává definici neloyální konkurence a předvídá trestní sankce na napodobování továrních známek a podobné přečiny. Tento návrh zákona uznává, že obchodní prestiž Japonska vyžaduje jejich zrušení. Není rovněž nikterak vyloučeno, že budou zvýšeny mzdy a zlepšeny pracovní podmínky japonských dělníků, v zájmu zajištění většího blaha japonského národa a zmírnění antagonismu, který vyvstal všude v cizině. Výměny názorů, které se konaly nedávno mezi představiteli bavlnářského průmyslu japonského a anglického za účelem zmírnění tvrdosti konkurenčního boje nevedly k žádnému výsledku. Japonci byli ochotni diskutovati pouze o otázce prodejních cen na trzích britské říše. Angličané naproti tomu namítali, že jednání tak omezeného rázu by byla naprosto bezpředmětná. Celá otázka byla přenesena na pole diplomatické a obě vlády o ní právě uvažují. Kdyby britská vláda dala podnět k vyvolání spolupráce ostatních států, které mají společný zájem na celé otázce, měla by tato iniciativa společného postupu velmi blahodárné účinky.

Není možno vyloučiti předem pozdější dohodu, přesto bude velmi těžko uskutečnitelná. Japonsko může uznati, že nedorozumění rázu hospodářského, trvají-li příliš dlouho, mohou býti příčinou nesnází politických. Mandžuská a odzbrojovací otázka

porušily poněkud postavení Japonska ve světě. Může tedy docela dobře dospěti k závěru, že by bylo rozumné pokusiti se o odstranění příčin možného sporu a hospodářského antagonismu, který jest příčinou tak vážných nesnází.

VNITŘNÍ A ZAHRANIČNÍ POLITIKA.

A. VNITŘNÍ.

V politickém kalendáři jest již pevně stanoveno datum volby presidenta republiky; bude vykonána 24. května v historickém Vladislavském sále na pražském hradě, čímž bude dán rámeček těmto presidentským volbám.

Těžisko politických prací přesunulo se do porad vlády a politických stran; odrazem zahraničně politických událostí byla návštěva francouzského ministra Barthou, který jel nejdříve do Varšavy, kde jednal v polském min. zahr. Beckem; utužila svazek československo-francouzský a přispěla i ke klidnějšímu pojmání poměru československo-polského, který v poslední době byl silně zkalen.

Bylo-li v parlamentě poměrně klidno, bylo živo v tisku. Diskuse a úvahy platily hlavně třem thematům: reformě politické práce, veřejného života, parlamentní práce, otázce katolického bloku a otázce nových voleb. Pokud jde o reformní návrhy týkající se politických stran a parlamentní práce, jsou spíše zajímavé pohnutky této diskuse než vlastní návrhy. V první řadě jest patrné, že tyto reformní návrhy jsou hodně daní době, v níž Rakousko v poslední době doplnilo řadu států, které hluboce pozměnily svoje státní zřízení, a to na základech zcela jiných, než jsou základy demokratické. To jest patrné z toho, že mnohé z těchto návrhů vyrovnávají se s myšlenkou stavovského zřízení. Z části tyto reformní podněty mají příchuť agitační. To platí zejména o návrzích národně-demokratických, jichž vlastní účel nejlépe charakterisuje skutečnost, že národně-demokratická strana přišla s nimi teprve tehdy, když vstoupila do opozice.

Nikdo nebude tvrditi, že náš parlament, náš volební systém by nemohl býti změněn a jinak upraven, aby byly dány předpoklady lepší parlamentní práce. Jiná jest však otázka, zda nynější doba — politicky i hospodářsky vyjímečná — jest vhodnou příležitostí pro hluboké změny ústavní. Zdá se, že toto stanovisko zůstane i stanoviskem vládních stran a dojde v první řadě jen k menším administrativním reformám, týkajícím se hlavně způsobu volby a vedení volebních seznamů. Jedná se také o otázku registrace politických stran, při čemž by byl zjišťován jejich zásadní poměr k ústavě a státu.

Jednání o katolický blok prozatím nevedlo k cíli, což jest vysvětlitelno tím, že katolické strany nepovažují tuto otázku za tak aktuální, aby ji řešily před volbami presidentskými a před volbami. Jednání se vlastně redukovalo na jednání mezi lidovci a lidovci; ale i při tomto omezení se ukázalo, že jest tu mnoho dělicích momentů. Němečtí křesťanští sociálové zůstali při těchto poradách stranou. Otázka katolického bloku jistě souvisí i s poměry v lidové straně, kde část usiluje o to, aby strana se více opřela o princip stavovský. Prakticky to bylo doloženo deklarací křesťanské fronty zemědělské a vytvořením společné odborové ústředny českých a slovenských odborových organizací.

Pokud jde o nové volby, nepadlo dosud žádné rozhodnutí; jisto jest však, dostáváme se pomalu do předvolebního ovzduší.